

A szubjektív beállítás

Nézőpontok a filmben

Hogyan jelenítheti meg a film a karakter szubjektivitást?

- ◉ Szubjektív narrációs technika (flashback, intradiegetikus narráció hangalámondással)
- ◉ Szubjektív beállítás (subjective shot) - a néző és a film viszonyát határozza meg, amikor egy karakter szemszögébe pozicionál a film – azonosulunk a karakterrel (a varrat révén is létrejöhet a karakterrel való azonosulás)

Szubjektív beállítás

- ◉ Valójában a tekintet szerepét akarja betölteni a felvevőgép – a szubjektív beállítás egy alakzat
- ◉ A felvevőgép szemszögét valaki tudatának tulajdonítjuk
- ◉ A film képes arra, hogy tudatosítsa, milyen tudás birtokában van a szereplője, ám a kép arra is eszközül szolgálhat, hogy megmutassa, mit lát (ez utóbbi az irodalomban nem lehetséges)

Francois Jost

- ◉ Szubjektív beállítás: látásra utaló vagy hallásra utaló lehet
- ◉ Fokalizáció fogalma: a tudás összpontosul – tisztán tudatbeli belső látásra vagy hallásra
- ◉ Flashback – a visszatekintés nem személyesíti meg a közlés forrását, a szereplő látásmódja nem tükröződik ezekben a jelenetekben, a visszaemlékező is szerepelhet benne
- ◉ Szubjektív beállítás – a tudatbeli, belső látást kijelző fokalizáció

A logikai alany tárgyiasítása

- ◉ *Lady in the Lake* (Robert Montgomery, 1946)
- ◉ A szubjektív beállítás egyfajta szándékos ellentmondást hordoz
- ◉ Ahhoz, hogy a néző tudja, hogy amit látz, az egyik szereplő nézőpontját fejezi ki, szükség van arra, hogy hogy előtte vagy utána megismerje, lássa ezt a szereplőt a vásznon
- ◉ Azonosítanunk kell a láthatalan, de a film részét képező szereplőt, akinek a nézpontjából lát
- ◉ Ha ez elmarad, akkor a néző a szubjektív beállításokat objektívnek látja
- ◉ pl. Magatartásból elégtelen

Jean Mitry

- A valódi szubjektív beállítás csak kias adagokban és kedvező környezetben valósítható meg.

Maurice Merleau Ponty

- A film képtelen a dolgokat máshonnan szemlélni, mint kívülről, képtelen megmutatni, amit *valaki lát*.
- Albert Laffay: a film képtelen a szereplő látásmódjának bármiféle képi kifejezésére

Christian Metz

- ◉ Ahhoz, hogy egy szerelővel azonosuljunk, előbb fizikai valóságában kell őt látnunk
- ◉ A másodlagos azonosulás (a szereplővel) feltételezi az elsődlegest (a kamerával)

Félig szubjektív beállítás

- ◉ Társított beállítás
- ◉ Az objektív beállítás után egy olyat látunk, amiben benne van a szereplő is, hozzávetőlegesen az ő szemszögéből látjuk
- ◉ Pl. Orson Welles: *Aranypolgár*
- ◉ Belógó váll, vagy az autó utasait részben látjuk, miközben az eléjük táruló látványt is
- ◉ Egymásrafényképezés esetei: arca ráfényképezett, kivetülő gondolat

- A félszubjektív szerepe: azonosítani a szereplőt, akinek a szemével látunk
- Angolul point-of-view shot – nézőpontra utaló beállítás

Elsődleges és másodlagos azonosulás

- 1. olyan beállítás, amelyből szövegkörnyezet nélkül is tudjuk, hogy kinek a szemszöge, belső látáshoz kötődő (pl. Valamitől rejtélyesnek tűnő beállítás)
- 2. olyan beállítás, amelyiket objektívnek tekintenénk, hogyha nem utalna az előtte vagy utána lévő beállítás a szubjektumra
- De mindkét esetben a szubjektív nézőpont jelzése lehetetlen a cselekmény összefüggéseiből kiragadva

Edward Branigan (a narráció legmélyebb szintjei!)

- ◉ 1. személyhez kötött, normális látásmódot kifejező beállítások
- ◉ Torzított kép (a szereplő valós látása, keveredik, illetve váltakozik a tényleges és a képzelet szülte látvány)
- ◉ Tudatbeli képek (nem azt ábrázolja, amit a szereplő lát, hanem azt, amiről álmodozik, képzeleg, emlékezik)
- ◉ Metz szerint a visszaemlékezés külön kategóriát alkot – azon a fikción alapszik, hogy az emlék pontosan visszaidézi a múltat, gyakran megtörténik, hogy a cselekmény részévé válik, elveszíti szubjektív jellegét

E. Branigan

A POV alkotó elemei:

A. beállítás

- 1. Point : a pont bemutatása a térben
- 2. glance: a tárgy bemutatása a pontból a pillantás által
- 3. transition: időbeli folyamatosság vagy egyidejűség jelölése

B. beállítás

- 4. from point: a kamera a pontnál vagy közel ahhoz helyezkedik el a térben
- 5. object: a 2. pont szerint, a pillantásnak megfelelően mutatkozik meg

A. és B.

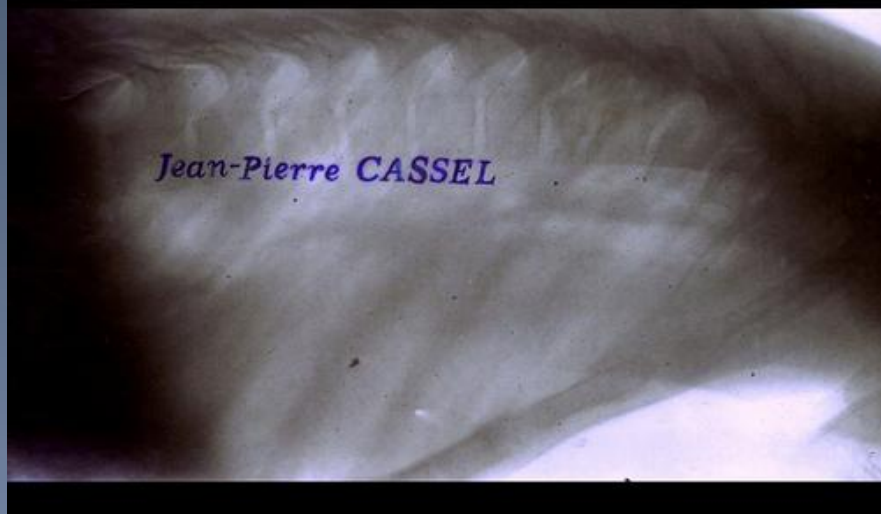
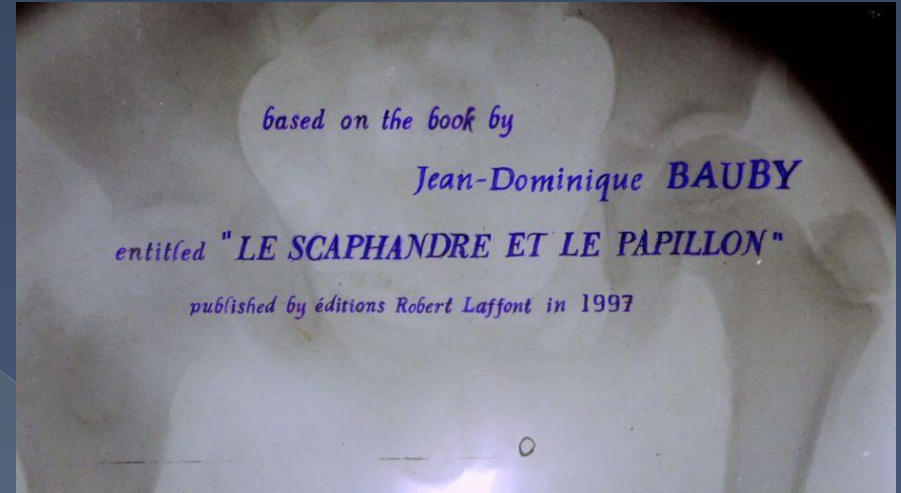
- 6. character: mindez az alany jelenléte és érzékelése által valósul meg

- A szubjektív beállítás megkettőzi a kijelentés forrását
- A szubjektív beállítás tükröződés, de nem visszatükrözés
- Nem magát tükrözi vissza, hanem a forrást és a nézőt tükrözi

Példák

- ◉ Robert Montgomery: *Lady in the Lake* (1947)
- ◉ Alfred Hitchcock: *Vertigo* (1958, Scottie a múzeumban)
- ◉ Jean Vigo: *Magatartásból elégtelen* (1933, a törpe igazgató óriásnak látszik)

Julian Schnabel: *Szkafander és pillangó* (2007) – a többségben szubjektívekből felépített film röntgenfelvételek képével kezdődik: külső kép (kontraszt gyanánt, a belső nézőpontokhoz képest), de egyben átvilágított test is (a belső külsővé tétele, tehát egyfajta felvezetése a szereplő nézőpontjába való behatolásnak).

*Szkafander és pillangó: a beteg szereplő optikai nézőpontját
mímelő képek az élesség hiányával és a kameradőléssel (dutch
tilt).*

A szereplő optikai nézőpontjának felépítése dekomponált képekkel.

A szereplő testének megjelenítése a szubjektív
nézőpont betartásával.

A szereplő szubjektívitásának legbelső szintjei: az emlékképek és az álmok.

*Other than my eye, two things aren't paralyzed.
My imagination and my memory.*

*I may have butterfly hearing.
I look forward to the future.*